

Tere austatud kaaspeoline!

Esmalt väljendan suurimat heameelt, et saame koos musitseerida 2017. aasta noorte laulupeol. Loodan, et sellest tuleb tore ning meelde jääv ettevõtmine.

Tauno Aintsi “Buratino tegutseb jälle” süit põhineb tema valitud lõikudel laste ja noorte seas tuntud samanimelisel telelavastusel. Karakterid (Buratino, Malvina, Pierrot jne) on elurõõmsad, positiivsed ning siirad. Süidi ettekandmisel tuleks teha kõik endast olenev, et nende karakterite ehedus ning siirus kanduks edasi iga kuulajani. Kuulates laulupeo koduleheküljel olevat helisalvestist tõdesin rõõmuga, et arenguruumi ideaalse esituseni on veel küllaga ja selleks katsungi võimalikult täpselt kirjeldada oma nägemust teosest ning juhtida tähelepanu tehnilistele nüanssidele, millede järgmine aitaks meid hõlpsamini ühise eesmärgi poole. Selleks olen loo iga lõigu kohta tähtsamad punktid täpsemalt lahti seletanud.

Ülesehituselt koosneb süit kuuest omavahel hästi seotud osast:

I Pidulik sissejuhatus ning “Buratino ja tema sõprade laul”; **Pidulikult** ♩ = 104

II Tantsisklev ning humoorikas “Tõnni hobuseost”; **Tantsisklevalt** ♩ = 120

III “Malvina kurblik laul nukule”; **Hellalt** ♩ = 108

IV Kirglikkusest ning lüürilisusest pakatav “Malvina ja Pierrot’ ühine laul”; **Lüüriliselt** ♩ = 108, **Kirglikult**

V “Mereröövliisaar”, kus peitub ka terve süidi võimas ning vägagi laulupeolik kulminatsioon;

VI Ülemeelikult vallatlev ja rütmiline finaali “Hoo sisse saab me laev”; **Ülemeelikult** ♩ = 136

Kuna enamikul süidi osadel on originaalis ka sõnad, autoriks Wimberg, siis pean vajalikuks ka nende ära toomise, mis hõlbustab fraseerimise nüansside leidmist ning pakub pillimängijale otsesemat kontakti teose karakteritega.

I Pidulik sissejuhatus ning „Buratino ja tema sõprade laul“

(Originaalversioonis laulsid kõik osalised taktides 5 kuni 11)

Kes siis poleks kuulnud miskit kuldse võtmekese loost,

Buratinost ja Malvinast, Artemonist ja Pierrot’st?

Sellel lool ei ole lõppu – kuidas võikski sedasi?

See on lugu, mis vaid veereb katkematult edasi.

Selle muusikalise lõigu tähtsaimad momendid:

1) Tempo ♩ = 104 ning algusele kohalik pidulik karakter

2) Esimese 4 takti kolm dünaamilist erinevust (*f* – *ff* – *sub mf*)

3) Täpne suhtumine artikulatsiooni nüanssidesse (rõhuga ning rõhuta vältused)

4) Number 1-st liigub fraas 4+4 takti

5) Number 1-st teema esitajatel on kande ja laulev *mf* ning saatefaktuuril nüansi võrra vaikumem, kuid erk *mf*

6) Ülemineku taktides (17 ja 18) on suur *crescendo* takti 18

Autoripoolne tempovalik loo alguses (♩ = 104) ning karakteri iseloomustus **Pidulikult** on mõlemad täpsed ning väärivad kinnipidamist. Esmane ülesanne on jõuda kõik koos 1. takti 1. lööki ja mitte lasta end segadusse viia kiiretest vältusest eeltaktis (juhin tähelepanu, et helilooja on kirjutanud välja ainult eeltakti 4. löögi, mis tähendab, et tervet takti ehk 3 lööki sinna ette dirigeerida ei ole vaja, vaid. tuleb anda korralik *auftakt* eeltaktile ning juhtida kogu liikumine 1. takti 1. lööki. Loomulikult võib prooviperioodil tekkida vajadus ka nende 3 eelneva löögi järele, aga ettekandel võiks olla valmis alustada lugu ilma nõ tühjade löökideta. Esimese 4 taktiga on vaja tuua välja kolm dünaamilist erinevust: 1. takti *f*, siis 3. takti *ff* ning 4. takti *sub mf* 4. löögil ja orkestri kõlamaksimum peaks jääma just 3. takti. 4. takti *sub mf* valmistab ja ka eristab alguse pidulikku sära uue karakteriga alates nr 1-st. Helilooja on läbi terve teose olnud täpne artikulatsioonisoovidega, näiteks 2. taktis 1. löögil ning 2. löögi teisel 8-ndikul asetsevad rõhud ning 2. löögi esimesel 8-ndikul asuvad punktid.

Võtmetähtsusega on nende erinevuste välja toomine, eriti mitterõhuliste vältuste kergus ja see annab loole vastavates kohtades just õige karakteri ning neist ei tohiks liialt kergelt üle minna.

Numbrist 1 algav lõik (originaalis tekstiga) on sissejuhatus tervesse loosse. Karakterilt lõbusa ja jutustavana peaks see paeluma kuulajat ning looma talle pildi millestki huvitavast isegi, kui ta ei tea originaalteksti. Selleks võiks pillidele, kes selles lõigus esitavad teemat (metsasarved, trompetid ning hiljem puupillid, viiulid ja violad) tutvustada eespool ära toodud originaalteksti. Muusikaline fraas on siis äratuntavalt 4 takti, millele vastavad keelpillid ja puupuhkpillid järgneva 4 taktiga (takt 9-12). Numbris 1 oleva dünaamika selgituseks, et kuna teema esitajatel on märgitud *mf*, siis saatefaktuur (keelpillid, fagott, oboe, klarnetid, flöödid jt.) peaks see olema nüansi võrra vaiksem, et teemat esitavad instrumendid ei peaks hakkama liialt forsseerima ja mängiks ilusas laulvas ja kandvas *mf*-s. Ülemineku taktides uude teemasse (17 ja 18) on suur *crescendo* 18.takti 1. lööki.

II Tantsisklev ning humoorikas „Tõnni hobuseost“

(Originaalis on Malvina laul taktist 29 ehk nr 3 kuni 44. taktini)

*Tõnn see tahtis ratsalooma, turule läks seda tooma,
Põrakad seal olid suksud, põrakad kui pullipuksud
Hiia-hiia-hoo...*

Selle muusikalise lõigu tähtsaimad momendid:

- 1) Tempo $\text{♩}=120$ ning **Tantsisklev** karakter ning selle kohene elluviimine
- 2) Laulev teema ja õhuline saatefaktuur
- 3) *Woodblock*ide poolt esitatav hobuste kabjaplagina imitatsioon
- 4) Trompetite vastuhääle läbitulek ülejäänud orkestrist ilma forsseerimata

Oluline on 18. takti 2. löögil alustada järsult uues tempos ($\text{♩}=120$) uue, tantsiskleva ja humoorika karakteriga, milleks peaks 18. takti 1. löök ehk I lõigu ülemineku osa viimane löök olema kõigil samaaegne, aktsendiga ja lühike, jättes piisava pausi enne uue teema algust 18. takti 2. löögil ja sealne triool on kindlasti suunaga 19. takti 1. lööki. Originaalis laulsid Buratino tegelased nr 2-s algavat lõiku tekstiga „Hiia-hiia-hoo“. Just samasuguse laulva hooga võiks kujundada ka meie muusikalist fraasi, mis koosneb kahest 4-taktilisest lõigust lisatud 2-taktilise üleminekuga salmiosa teemasse nr 3-s. Nr 2-s peab teemat esitavate instrumentide (klarnetid, viiulid) kõrval pöörama tähelepanu löökpillidele: seal on hobusesõidu ilmestamiseks helilooja kasutanud *woodblock*’e, mille ülesanne on imiteerida hobuste kapjade klõbinat munakivisillutisel. Lisaks on kasutatud ka *Floor tom*i, mis kujutab kapjade all müdisevat maad. Et aga karakter on siin **Tantsisklevalt**, siis tuleb säilitada selles partiis ka kergus ja tantsulisus. Takti tuleb kujundada nii, et kõige kaalukam on takti 1. löök (samas mitte liialt raske või aktsentueeritud), 2. löök suhteliselt õhuline ja kerge ning 3. löök viib järgmise takti 1. lööki (3-1-2-3-1-2 jne). Tähtis on, et iga löök ei oleks taktis võrdne. Violapartii võiks järgida teemat esitavate pillide dünaamilisi nüansse (*crescendo* ja *diminuendo*). Vastuhäälena teemat esitavatele pillidele peavad alates 23. taktist välja kostma trompetid, kes ei tohi hakata oma *f* dünaamikasse kirjutatud partiid forsseerima, vaid peavad saatma teemat esitavaid pille, samas ise sinna taha mitte ära kadudes. 28. takti 2. löögilt metsasarve ja ksülofoni esitatava peateema laulvuse ning loomulikkuse säilitamiseks peab neid saatev keelpillifaktuur olema *mf*, kusjuures nr 3-s algavad ülespoognaga 8-ndiknoodidvāga õhulised. 36. takti 3. löögil alustav tamburiin võiks esitada oma partiid Bizet „Carmenist“ tuttava hispaaniaaliku energiaga, säilitades samas tantsulisuse nagu ülejäänud löökpillirühm. Taktist 45 algav üleminek järgmisesse lõiku võiks olla sujuva *diminuendoga* kuni takti 51 *pp*-ni.

III “Malvina kurblik laul nukule”

(Originaalversioonis on Malvina laul taktist 52 kuni taktini 61)

*Kui ma lähen õue, külla, vanni või kui lähen voodi tukkuma,
siis ei jäta maha mitte iial oma kullakallist nukku ma,
oma kullakallist nukku ma.*

Selle muusikalise lõigu tähtsaimad momendid:

- 1) Lähtuda võiks karakterimärgistusest **Hellalt** mitte pealkirjas olevast sõnast „kurblik“
- 2) Terve lõik alates nr 5-st võiks olla *alla breve* mõtlemisega ning vastavalt ka juhatatud. Nelja peale juhatada alles taktist 70 ehk kaks takti enne nr 7-t.
- 3) Nr 5-st faktuuri erisuste välja toomine (täpsemalt seletavas tekstis)
- 4) Nr 6-s klaverimängija ja dirigendi hea kontakt

Esiteks mainin, et minu jaoks on sõna „kurblik“ selle osa pealkirjas veidi petlik ja palju rohkem meeldib karakteritermin **Hellalt**. Nagu originaaltekstist välja tuleb, siis Malvina räägib selles osas oma kõige kallimast nukust. Ma arvan, et oma nukust rääkimine ei pea iga kord olema kurb tegevus eriti kui eeldame, et see nukk on Malvinal tänase päevani alles ning sellega seonduvad positiivsed tundmused. Samuti ei anna ka tempomärgistus $J=108$ veel tervikpilti. Ideaalis juhataksin tervet seda lõiku (alates nr 5-st) 2 peale ehk *alla breve*. Jällegi tulevad siin mängu takti tugevad ja nõrgemad osad. Kindlasti ei ole tugevad takti 2. ja 4. löök, vaid pigem 1. ja 3. löök. Sellele annab kinnitust ka nr 6-s algav muusikaline materjal, kus vältusteks on poolnoodid ning 4 peale juhatamine ei ole vajalik, sest takti iga löögi tuntav võrdne rõhutamine kahandaks tuntavalt muusika loomulikku kulgu. Dirigendile võib selle tehniline sooritamine olla õppeprotsessi alguses keeruline, kuid vajalik oleks muusikutele rääkida selle osa *alla breve* mõtlemisest ning mittemarsilikust karakterist ja parima tulemuse saame siin ühtemoodi aru saades.

Nr 5-st algavas lõigus kuni nr 6-ni on faktuuris kolm tasandit: teema (klarnetid ja flöödid), saatev harmoonia (viiulid ja violad) ning bassiliin (fagott, tšello ning kontrabass). *Tenuto* kriipsud flöötide ja klarnetite partiides viitavad iga noodi tähtsusele, kuid mitte võrdsusele. Helilooja on siin soovinud, et iga korduv noot oleks tajutav, aga mitte omaette sündmus, tasub meenutada, et originaalis on sellel meloodial sõnad ehk nagu esitaks partiid koos tekstiga. Fraas liigub nelja takti kaupa. Tähelepanu tuleks pöörata takti 55 sujuvale *diminuendole* ning takti 56 solistlikule *forte*le tõelise õhkamisega, milles aga ei kaoks noodi alguse täpsus. Kuna orkestratsioonis puudub seal oboe, siis nõuab see klarnetistidelt, aga eriti flötistidelt, päris korralikku pingutust. Samuti on väga olulised 8-ndikpausid taktides 55, 59 ja 61. Taktist 58 algav *diminuendo* on ühtlane ning lõpeb takti 61 päris lõpus.

Keelpillide *pizzicato* saatefaktuur saab jällegi täiesti uue mõtte, kui jälgida *crescendo* ja *diminuendo* „kavhvleid“ ning *alla breve* mõtlemist. Nende *p* ei pea olema liialt tagasihoidlik, sest muidu võib see lihtsalt kaduma minna. Tähtis on olla väga ergas saateansambel, tajudes pidevalt teemat esitavaid instrumente.

Bassiliini fraasi suuna näitamine on siin lõigus väga oluline, et ei tajutaks vaid staatilisi pikki noote, vaid tšellod ja fagott alustaksid vaevu tuntavat *crescendot* juba takti 52 algusest, tehes veelgi suurema dünaamilise paisutuse koos kontrabassidega 56. takti 1. lööki ning jätkates seda takti 57. takti 1. lööki.

Nr 6-s algav laulev ja väga seotud *legato* lõik võib tuua takti 62 algusesse väikese muusikalise laienduse, millega peab klaverimängija arvestama ja teraselt jälgima dirigenti. 71. takti 1. löök võiks olla veidi lühem ja kerge, et tuua välja sama takti 2. lööki. See oleks kui viimane õhkamine enne uue lõigu algust.

IV Kirglikkusest ning lüürilisusest pakatav “Malvina ja Pierrot’ ühine laul”

(Originaalis laulis Pierrot alates taktist 74 kuni taktini 89)

Ma tundetultvast suurt ei pea, ei nõua ülespaisutust,

Kuid rohkem saada oleks hea küll väikest sooja kaisutust.

Üht sooja kaisutust, üht sooja kaisutust,

Kaisutust, kaisutust oleks saada hea.

Selle muusikalise lõigu tähtsaimad momendid:

- 1) Taktis 72 lõppeva eelmise lõigu (viulid, violad) ning uue materjali alguse (kontrabassid, fagott, metsasarved eriti tšellod) sidumine.
- 2) Taktis 72 kolmandal löögil tšellode eellöök löögi peale ning väikese aktsendiga julgelt *f*-s (sama kehtib ka violadele taktis 78).
- 3) Karaktermargistused *Lüüriliselt* ja *Kirglikult* võivad tingida pisut erksama tempo kui $\text{♩}=108$
- 4) Nr 8-st algav liikumine viulitel, violadel ning klarnetitel väga väljendusrikkalt ning sooja tooniga *sul-G-I*
- 5) **NB!** Taktis 84 on keelpillidel kirjaviga. 16-ndike asemel peaks olema nagu klarnetitel punktiga kaheksandik ja 32-ndikud!

See muusikaline lõik algab kohe huvitava võttega, kus nr 7-st viulid ja violad lõpetavad veel eelmist lauset ning kontrabassid, fagott, metsasarved ja eriti tšellod alustavad juba uut lõiku. Seega võiksid viulid ja violad teha tuntava *diminuendo* 72.taktis kuni 73. takti 1. lööki ning vaibuda täitsa *pp*-sse. Seevastu fagott ja kontrabassid võiksid sisse astuda julgelt väikese vajutusega samas jäädes *mp*-sse. Metsasarved kindlasti *p*-s! Tšellode sisseastumine võiks olla värskendava iseloomuga. Helilooja on isegi pannud takti 72 täpsustava märkuse *espressivo* (väljendusrikkalt). Saamaks kõik ühtmoodi aru, peaks tšellod tegema eellöögi 72. taktis 3. löögi peale koos aktsendiga ja julgelt *f*-s, aga samas forsseerimiseta, mis võib viia intonatsiooni paigast.

Tempomargistus $\text{♩}=108$ on igati õigustatud, kuid karaktermargistused *Lüüriline* ja *Kirglikult* võivad tingida grammikese kiirema tempo.

Juhin tähelepanu, et taktist 74 ja 78 algavatel teemadel on väikesed rütmilised erinevused ja taktist 78 alates peaks hästi tajuma punkteeritud rütme. Nr 8-st algav liikumine viulites ja violades võiks omada eriti mahlast ning väljendusrikast tooni *sul G-I*, millele annaksid lisavärvi klarnetid. Jällegi saab paralleeli tuua Bizet „Carmeniga“ ja ja sealt pärit „Habaneraga“ näiteks. Kuna originaalis laulab Pierrot selles kohas „üht sooja kaisutust“, siis see nõ. muusikaline kaisutus võiks olla just hispaanialikult soe.

V “Mereröövliisaar”, kus peitub ka terve süüdi võimas ning vägagi laulupeollik kulminatsioon

Selle muusikalise lõigu tähtsaimad momendid:

- 1) Nr 9-st tempo pisut liikuvam kui eelnev (1 peale mõtlemine)
- 2) Nr 10-st pisut aeglasem tempo ja väga laulev ning seotud peateema trompetitel ning I tromboonil
- 3) Väga hästi läbitunnetatud ja –mängitud 16-ndiknoodid viulites ning violades taktist 105 kuni takti 112
- 4) Valmisolek suureks laienduseks taktis 112
- 5) Kogu teose suursugune peakulminatsioon taktides 113 kuni taktini 116 koos suure laiendusega

„Mereröövliisaare“ algus (nr 9) võiks olla pisut liikuvam eelnevast muusikalisest lõigust ja 1 peale mõtlemisega. Väga tähtis on, et saatefaktuuris (oboe, klarnetid, violad) oleks 3. löök tõesti kerge ja õhuline, mis aitab ka meloodial mõjuda õhulise ning liikuvana.

Olgugi et nr 10-st on teema trompetitel ja I tromboonil, siis nõuavad väga suurt tähelepanu viulite ja violade partiid, et nende esitatavad 16-ndikud oleksid väga läbimängitud ja -tunnetatud. Samuti on neile vaja selgelt näidata fraasi suunda, mis kulgeks tuntava *crescendoga* 105. taktist 107. takti esimesse 16-ndikku, mis mingil juhul ei tohiks mõjuda kiirustavana. Tervesse lõiku taktist 105 kuni 112 võiksid viulid ja violad suhtuda pigem meloodiliselt ja mitte niivõrd rütmiseeritult, et ideaalvariandis saaks see lõik kõlada väga emotsionaalselt ja suursuguselt valmistades ette terve teose peakulminatsiooni. Taktis 112 võiks olla valmidus teha väga suur laiendus. Kõige keerukam on see koht vast jällegi viulitele ja violadele. Parima lahenduse leiame koos juba proovides.

Taktid 113-116 ongi meie teose peakulminatsiooniks. Ideaalis peaks see koht olema nii võimas, laulev ja meeliülendav, et puudutab igat mängijat ning selleläbi ka tervet kuulajaskonda. Taktis 115 ja 116 teeksime suure ning tuntava laienduse.

VI Ülemeelikult vallatlev ja rütmiline finaali "Hoo sisse saab me laev"

(Originaalis laulsid kõik koos taktist 132 kuni taktini 148)

*Nüüd varjulises lahes hoo sisse saab me laev,
ja söösta kuhu tahes meil oleks väike vaev.
Me heiskasime purje, nüüd merele sõidame,
ja lahingutes kurje röövleid võidame.
Kui seiklustes on vahe, siis supleb iga mees.*

Selle muusikalise lõigu tähtsaimad momendid:

- 1) Täpne helilooja poolt etteantud tempo järgimine $\text{♩}=136$
- 2) Ülemeelik, lõbus ning mänguline karakter
- 3) Rõhkudega ja ilma rõhkudeta vältuste selge eristamine. Eriline tähelepanu ilma rõhkudeta vältuste kergusele, mis aitaks välja tuua rõhkudega vältuste vallatuud rütmifiguure
- 4) Peale pause aktiivne ning pisut ennetav sisseastumine, mis aitaks hoiduda tempo langemist
- 5) Trompetite uhke soolo taktides 158 ja 159
- 6) Löökpillide suur *crescendo* taktist 162 kuni viimase takti teise löögini

Viimases muusikalises lõigus „Hoo sisse saab me laev“ on peamine säilitada mängulisus, kergus ja lõbusus olgugi, et noodimaterjalilt ning taktimõõtude vaheldumise tõttu võib see lõik tunduda isegi kõige keerulisim. Selleks tuleb kinni pidada täpselt helilooja poolt antud tempomärgistusest $\text{♩}=136$. Kui me esitaksime seda kiiremini, siis võivad paljud nüansid lihtsalt kaduma minna ja muusikalise materjali tiheduse tõttu mõni koht nõ „kokku joosta“. Aeglasem tempo jätab jällegi vast liialt raske mulje. Siin lõigus on ülitähtis rõhkudega ja ilma rõhkudeta vältuste omavaheline suhe. Erilist tähelepanu pöörata just mitterõhuliste vältustele, et nad oleksid kerged ja mänglevad, aidates niimoodi paremini välja tuua aktsentueeritud rütmifiguure. Selleks, et puupillide esitatavad teemalõigud näiteks taktis 134 kuni takti 136 esimese löögini välja tuua, on vaja väga energilist ja pisut isegi ennetavat sisseastumist peale pause. Taktides 158 ja 159 palun trompetitel oma *shake, lipp trill* esitada väga solistlikult ja uhkelt ning taktist 162 löökpillidel teha väga suur *crescendo* viimase takti 2. löögini.

Ma loodan, et kogu eelnevast on meile kõigile kasu ning et see aitab luua üldpilti süüdist „Buratino tegutseb jälle“. Täiesti kindlasti toimuvad proovides veel täpsustused ja parandused. Kui Teil tekib prooviperioodil selle loo kohta küsimusi, siis ärge peljake neid küsida otse minult.

Ootan juba põnevusega meie esimest proovi!

Martin Sildos